

Metodyka pracy adwokata i radcy prawnego w sprawach karnych

Wydanie 5.

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Część I

Komentarz praktyczny z orzecnictwem

Rozdział 1. Adwokat w postępowaniu karnym jako pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, prywatnego, powoda cywilnego, substydatywny akt oskarżenia

1. Uwagi wstępne
2. Pełnomocnik bezpośrednio pokrzywdzonego w postępowaniu przygotowawczym
3. Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego
4. Pełnomocnik oskarżyciela prywatnego
5. Pełnomocnik w sprawie z substydatywnego aktu oskarżenia
6. Przegląd orzecznictwa

Rozdział 2. Prawne aspekty obrony i występowania w charakterze obrońcy w sprawie karnej

1. Funkcja obrońcy
2. Wpis na listę adwokatów
3. Zwolnienie z wymogu odbycia aplikacji adwokackiej
4. Wpis na listę radców prawnych
5. Zwolnienie z wymogu odbycia aplikacji radcowskiej
6. Uprawnienia aplikanta radcowskiego i adwokackiego
7. Postępowanie w sprawach o wykroczenia i postępowanie karne skarbowe
8. Status obrońcy
9. Miernik staranności pracy adwokata
10. Zakres działania obrońcy z urzędu a podejmowanie samodzielnych działań przez stronę
11. Działanie obrońcy wyłącznie na korzyść klienta a etyka adwokacka
12. Termin do wniesienia apelacji w sytuacji złożenia zapowiedzi apelacji zarówno przez oskarżonego, jak i jego obrońcę

Część I. Komentarz praktyczny z orzecnictwem

13. Żądanie obrońcy z urzędu podwyższenia wynagrodzenia za obronę

14. Przegląd orzecnictwa

Rozdział 3. Powstanie i ustanie stosunku obrony. Odmowa obrony

1. Wprowadzenie
2. Postępowanie karne – zakres ustawowego prawa do obrony w procesie karnym
3. Ustanowienie obrońcy z wyboru
4. Postępowanie karne – niemożność utożsamiania braku dokumentu potwierdzającego upoważnienie do obrony z niemożliwością tej obrony
5. Ustanowienie obrońcy przez inną osobę niż podejrzany lub oskarżony
6. Ustanowienie obrońcy z urzędu przez sąd
7. Prawo do obrony a zakres działania obrońcy z urzędu
8. Prawo skazanego do wyznaczenia mu przez sąd obrońcy z urzędu
9. Obrona obligatoryjna
10. Poddanie oskarżonego badaniom psychiatrycznym w innej sprawie a uzasadnione wątpliwości co do jego poczytalności
11. Znaczenie stwierdzenia ograniczonej poczytalności w innej sprawie dla przesłanek ustanowienia obrony obligatoryjnej
12. Cofnięcie wyznaczenia obrońcy
13. Okoliczności utrudniające obronę jako przesłanka obrony obligatoryjnej
14. Obrona obligatoryjna przed sądem okręgowym
15. Zasady ustanawiania obrońcy z urzędu przed sądem okręgowym jako sądem I instancji
16. Przedstawiciel ustawowy
17. Udzielenie dalszego upoważnienia innemu adwokatowi lub aplikantowi adwokackiemu
18. Dokonanie czynności procesowej poza siedzibą lub miejscem zamieszkania dotychczasowego obrońcy z urzędu
19. Przymus adwokacki
20. Wyznaczenie przez sąd danego adwokata obrońcą w celu sporządzenia kasacji
21. Wyznaczenie przez sąd danego adwokata obrońcą w celu sporządzenia wniosku o wznowienie postępowania i skargi na wyrok sądu odwoławczego
22. Ustanie stosunku obrony
23. Odmowa obrony
24. Możliwość odmowy obrony z uwagi na specjalizację w innej dziedzinie prawa

25. Prawo odmowy obrony z innych przyczyn

26. Przegląd orzecnictwa

Rozdział 4. obrońca w postępowaniu przygotowawczym

1. Uwagi wstępne
2. Czynność zatrzymania
3. Kontakt z adwokatem
4. Zażalenie na zatrzymanie
5. Natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego
6. Tymczasowe aresztowanie
7. Udział stron w posiedzeniu sądu
8. Zwolnienie zatrzymanego
9. Obliczanie terminu zatrzymania
10. Ponowne zatrzymanie osoby podejrzanej
11. Działanie obrońcy od początku postępowania przygotowawczego jako działanie w najlepiej pojętym interesie swojego klienta
12. Udział obrońcy w przesłuchaniu świadków – reakcja na nieprawidłowości w prowadzeniu przesłuchania
13. Udział obrońcy od pierwszego przesłuchania podejrzanego
14. Postanowienie o przedstawieniu zarzutów
15. Treść postanowienia o przedstawieniu zarzutów
16. Udostępnienie akt sprawy
17. Rozszerzenie i zmiana zarzutów
18. Udział obrońcy w czynnościach niepowtarzalnych
19. Udział obrońcy w innych czynnościach
20. Dowód z opinii biegłych
21. Przegląd orzecnictwa

Rozdział 5. obrońca w trakcie stosowania środków zapobiegawczych

1. Wprowadzenie
2. Zastosowanie tymczasowego aresztowania
3. Prawo do zapoznania się z treścią wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania
4. Szczególne podstawy tymczasowego aresztowania lub innego środka zapobiegawczego
5. Negatywne przesłanki stosowania tymczasowego aresztowania
6. Podstawy stosowania tymczasowego aresztowania
7. Stosowanie tymczasowego aresztowania w sprawach karnych gospodarczych
8. Postanowienie sądu o zastosowaniu tymczasowego aresztowania
9. Widzenie z klientem
10. Kontrolowanie administracji aresztu śledczego

Część I. Komentarz praktyczny z orzecnictwem

11. Widzenia klienta z najbliższymi
12. Dostęp do telefonu
13. Kontrola korespondencji
14. Zezwolenie na opuszczenie zakładu
15. Uchylenie lub zmiana środka zapobiegawczego
16. Czas trwania tymczasowego aresztowania
17. Pojęcie „szczególnej zawichości sprawy” jako przesłanka przedłużenia tymczasowego aresztowania
18. Niedopuszczalność usprawiedliwiania przedłużania tymczasowego aresztowania brakiem wolnych terminów rozprawy
19. Korzystanie przez oskarżonego ze swoich uprawnień w sposób zmierzający do przewlekania postępowania a stosowanie tymczasowego aresztowania
20. Zwolnienie tymczasowo aresztowanego
21. Inne (niż tymczasowe aresztowanie) środki zapobiegawcze
22. Przegląd orzecnictwa

Rozdział 6. Obrońca objęty klauzulą „ściśle tajne”

1. Wprowadzenie
2. Rodzaje klauzul tajności, zasady nadawania
3. Upoważnienie do nadania klauzuli, czas ochrony
4. Postępowanie sprawdzające
5. Pełnomocnik ochrony
6. Obowiązek utworzenia kancelarii tajnej
7. Wyłączenie zasady swobodnego dostępu do akt
8. Doręczenie odpisu aktu oskarżenia bez uzasadnienia
9. Przemówienie końcowe
10. Ogłoszenie wyroku
11. Zapowiedź apelacji
12. Apelacja
13. Treść środka odwoławczego
14. Zarzuty apelacyjne
15. Wymogi formalne apelacji
16. Odpowiedzialność karna i dyscyplinarna obrońcy
17. Przegląd orzecnictwa

Rozdział 7. Udział obrońcy w czynnościach po zamknięciu postępowania przygotowawczego a przed rozpoczęciem przewodu sądowego przed sądem I instancji

1. Wprowadzenie
2. Odpowiedź na akt oskarżenia
3. Termin na złożenie odpowiedzi
4. Wniosek o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar

5. Warunkowe umorzenie postępowania karnego
6. Przygotowanie klienta do postępowania przed sądem
7. Przegląd orzecnictwa

Rozdział 8. Udział obrońcy w rozprawie głównej, przesłuchaniu oskarżonych, świadków, biegłych i eksperymencie procesowym

1. Uwagi wstępne
2. Przygotowanie rozprawy
3. Jawność rozprawy głównej
4. Postępowanie dowodowe bez udziału oskarżonego lub obrońcy
5. Zwięzłe przedstawienie zarzutów oskarżenia
6. Przesłuchanie oskarżonego
7. Inicjatywa dowodowa
8. Wymagania formalne wniosku dowodowego
9. Oddalenie wniosku dowodowego
10. Cofnięcie wniosku dowodowego
11. Zakazy dowodowe
12. Tryb przesłuchiwania
13. Przesłuchanie biegłych
14. Dowody rzeczowe
15. Dodatkowe dowody
16. Rozszerzenie aktu oskarżenia
17. Zmiana kwalifikacji prawnej
18. Zamknięcie przewodu sądowego
19. Głosy stron
20. Przegląd orzecnictwa

Rozdział 9. Obrońca w postępowaniu apelacyjnym przed sądem II instancji

1. Wyrokowanie
2. Wniosek o uzasadnienie
3. Wniosek o uzasadnienie wyroku w postępowaniu przyspieszonym
4. Dalsze uwagi praktyczne
5. Ograniczony zakres uzasadnienia
6. Treść uzasadnienia
7. Apelacja
8. Zakres zaskarżenia
9. Wskazanie zarzutów
 - 9.1. Uwagi wstępne
 - 9.2. Zarzut obrazy prawa materialnego
 - 9.3. Zarzut obrazy prawa procesowego
 - 9.4. Zarzut błędu w ustaleniach faktycznych

Część I. Komentarz praktyczny z orzecnictwem

9.5. Zarzut rażącej niewspółmierności kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka

9.6. Sposoby przedstawiania zarzutów

10. Wnioski apelacyjne

11. Uzasadnienie apelacji

12. Przegląd orzecnictwa

Rozdział 10. obrońca w postępowaniach szczególnych

1. Postępowanie nakazowe

2. Postępowanie przyspieszone

3. Przegląd orzecnictwa

Rozdział 11. obrońca w postępowaniu kasacyjnym

1. Wprowadzenie

2. Wymogi formalne kasacji

3. Wyznaczenie obrońcy z urzędu do postępowania kasacyjnego

4. Przymus adwokacko-radcowski

5. Wnioski kasacji

6. Rodzaje postępowań po uprawomocnieniu się orzeczenia

7. Przegląd orzecnictwa

Rozdział 12. Wznowienie postępowania karnego – uwagi adwokackie

1. Wprowadzenie

2. Weryfikacja prawdziwości nowych faktów i dowodów

3. Środki odwoławcze

4. Przegląd orzecnictwa

Rozdział 13. obrońca w postępowaniu wykonawczym.

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

1. Uwagi wstępne

2. Przesłanki warunkowego przedterminowego zwolnienia

3. Orzeczenie warunkowego przedterminowego zwolnienia – wyjątek od zasady ciągłości odbywania kary, pozytywne zachowanie w zakładzie karnym

4. Warunkowe zwolnienie a kara

5. Podstawy orzekania o warunkowym przedterminowym zwolnieniu

6. Obowiązek przedterminowego zwolnienia w sytuacji ustalenia istnienia pozytywnej prognozy kryminologicznej

7. Prognoza społeczno-kryminologiczna a prognoza penitencjarna – warunkowe zwolnienie

8. Przynależność do podkultury przestępczej jako okoliczność istotna dla formułowania prognozy kryminologicznej

9. Przesłanki zastosowania warunkowego przedterminowego zwolnienia
10. Okres próby
11. Właściwość sądu
12. Wniosek o udzielenie warunkowego przedterminowego zwolnienia
13. Orzeczenie o warunkowym przedterminowym zwolnieniu
14. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia
15. Ponowne warunkowe zwolnienie
16. Bieg terminu do złożenia ponownego wniosku o warunkowe przedterminowe zwolnienie a zastosowanie tymczasowego aresztowania w kolejnej sprawie
17. Uznanie kary za odbytą
18. Probacja na gruncie Kodeksu karnego skarbowego
19. Wydanie decyzji wymiarowej jako warunek orzeczenia obowiązku uiszczenia należności w sprawie o przestępstwo skarbowe
20. Przegląd orzecnictwa

Rozdział 14. Obrona w orzecnictwie Sądu Najwyższego

1. Omówienie tematu
2. Przegląd orzecnictwa

Rozdział 1. Adwokat w postępowaniu karnym jako pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, prywatnego, powoda cywilnego, subsydiarny akt oskarżenia

1. Uwagi wstępne

Ustawa karna procesowa przewiduje udział adwokata w postępowaniu karnym w różnych rolach: **obrońcy, pełnomocnika bezpośrednio pokrzywdzonego** w postępowaniu przygotowawczym (występuje on jako strona z mocy prawa), **pełnomocnika bezpośrednio pokrzywdzonego, który występuje jako oskarżyciel posiłkowy obok oskarżyciela publicznego (oskarżyciel posiłkowy uboczny) lub zamiast niego (oskarżyciel posiłkowy subsydiarny), pełnomocnika oskarżyciela prywatnego.**

Nie ulega żadnej wątpliwości, że w miarę jak rośnie świadomość prawna zwykłych osób, że pokrzywdzonymi stają się bardzo często podmioty gospodarcze, to rola adwokata jako pełnomocnika pokrzywdzonego w trakcie postępowania karnego staje się niebagatelna. Ponieważ tradycyjna rola obrońcy zostanie omówiona poniżej, to w tym miejscu należy wspomnieć o pozostałych możliwościach uczestnictwa adwokata w postępowaniu karnym.

Na wstępie należy również zauważyć, że 1.7.2015 r. radcowie prawni uzyskali uprawnienia obrońców w rozumieniu KPK, a zatem wszelkie uwagi kierowane do adwokatów w tym rozdziale mają odniesienie również do radców prawnych.

Rola adwokata

2. Pełnomocnik bezpośrednio pokrzywdzonego w postępowaniu przygotowawczym

Pełnomocnik

Zgodnie z art. 87 § 1 KPK strona inna niż podejrzany w postępowaniu przygotowawczym może działać przez pełnomocnika. Dla adwokata oznacza to, że może być pełnomocnikiem pokrzywdzonego przez cały czas postępowania przygotowawczego i rozpoznawczego. Należy rozróżnić dwa etapy reprezentacji. Pierwszy etap – od momentu złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, i drugi etap – od wniesienia aktu oskarżenia do sądu. Omawiając rolę adwokata jako pełnomocnika w postępowaniu przygotowawczym, należy zauważyć, że jego udział jest możliwy od złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa do wniesienia aktu oskarżenia do sądu. W przypadku śmierci pokrzywdzonego, na podstawie art. 52 § 1 KPK jego prawa mogą wykonywać osoby najbliższe, lub osoby pozostające na jego utrzymaniu (a w wypadku ich braku lub nieujawnienia – prokurator, działając z urzędu), które też mogą być zastępowane przez pełnomocnika – adwokata. W praktyce adwokat, ustanawiając się jako pełnomocnik pokrzywdzonego, powinien to zrobić na piśmie, załączając pełnomocnictwo. Formułując wniosek, adwokat powinien pamiętać o uprawnieniach pokrzywdzonego w postępowaniu przygotowawczym i są to:

Uprawnienia pokrzywdzonego

- 1) **prawo do zapoznania się z aktami sprawy** i sporządzenia kserokopii, ale za zgodą prowadzącego postępowanie przygotowawcze (art. 156 § 5 KPK);
- 2) **prawo do składania wniosków dowodowych i żądania dopuszczenia do udziału w czynnościach śledztwa**, w razie złożenia takiego wniosku pełnomocnikowi nie można odmówić wzięcia udziału w czynności (art. 315 KPK);
- 3) **prawo do wzięcia udziału w czynnościach niepowtarzalnych** (art. 316 § 1 i 3 KPK);
- 4) **prawo do udziału w innych czynnościach postępowania przygotowawczego**, jeśli pełnomocnik o to wnosił (art. 317 § 1 KPK);

- 5) prawo do udziału w **przesłuchaniu biegłych** i do **zapoznania się z ich opinią** (art. 318 KPK).

Wobec tego **we wniosku należy żądać** dopuszczenia pełnomocnika do tych czynności postępowania przygotowawczego.

Praktycznie rzecz ujmując, adwokat jako pełnomocnik powinien dążyć do uczestniczenia we wszystkich czynnościach postępowania przygotowawczego, w których jego udział jest dopuszczalny.

↳ Zob. Część I, rozdz. 4, 8; Część II, wzór 1.

3. Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego

Zanim zostanie omówiona rola pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, należy wskazać na możliwość udziału pełnomocnika pokrzywdzonego w sytuacji, gdy prezes sądu skieruje sprawę na posiedzenie w trybie art. 339 § 1 i 3 pkt 1, 2 i 6 KPK. **Pełnomocnik pokrzywdzonego może uczestniczyć w posiedzeniach sądu**, jeżeli:

- 1) prokurator złożył wniosek o orzeczenie środków zabezpieczających;
- 2) zachodzi potrzeba rozważenia kwestii warunkowego umorzenia postępowania;
- 3) do aktu oskarżenia dołączono wnioski o **wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego** i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków, **przewidziany** w art. 335 § 2 KPK;
- 4) prokurator złożył wniosek, o którym mowa w art. 335 § 1 KPK (o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków);
- 5) zachodzi potrzeba rozważenia: umorzenia postępowania w trybie art. 17 § 1 pkt 2–11 KPK, umorzenia postępowania z powodu oczywistego braku faktycznych podstaw oskarżenia albo wydania postanowienia w przedmiocie tymczasowego aresztowania lub innego środka przymusu.

Po zakończeniu postępowania przygotowawczego, jeśli został skierowany akt oskarżenia do sądu, dotychczasowy pełnomocnik, jeżeli pokrzywdzony w dalszym ciągu chce aktywnie uczest-

Uczestnictwo
pełnomocnika
pokrzywdzonego
w posiedzeniu sądu

niczyć w postępowaniu karnym, powinien dokonać stosownego **zgłoszenia**. Artykuł 54 § 1 KPK przewiduje, że jeśli akt oskarżenia wniósł oskarżyciel publiczny, pokrzywdzony może aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć **oświadczenie**, że będzie działał w charakterze **oskarżyciela posiłkowego**. Cofnięcie aktu oskarżenia przez oskarżyciela publicznego nie pozbawia uprawnień oskarżyciela posiłkowego. Pokrzywdzony, który uprzednio nie korzystał z uprawnień oskarżyciela posiłkowego, może w terminie 14 dni od powiadomienia go o cofnięciu przez oskarżyciela publicznego aktu oskarżenia oświadczyć, że przystępuje do postępowania jako oskarżyciel posiłkowy (art. 54 § 2 KPK). Przewód sądowy rozpoczyna się od **związłego przedstawienia przez oskarżyciela zarzutów oskarżenia**. Jeżeli w rozprawie nie bierze udziału oskarżyciel, przewodniczący dokonuje związłego przedstawienia zarzutów oskarżenia. Jeśli wniesiono odpowiedź na akt oskarżenia, przewodniczący informuje o jej treści (art. 385 KPK).

Oświadczenie może zostać złożone na piśmie lub ustnie do protokołu (art. 116 KPK). Funkcję gwarancyjną realizacji prawa do złożenia przez pokrzywdzonego oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego spełniają przepisy art. 117 § 1 w zw. z art. 384 § 2 KPK, z których wynika, że pokrzywdzony ma prawo wzięcia udziału w rozprawie, o czym należy go powiadomić. Na rozprawie będzie mógł on wstąpić w rolę strony. Interesów pokrzywdzonego nie zabezpiecza samo zawiadomienie pokrzywdzonego przez prokuratora o przesłaniu aktu oskarżenia do sądu wraz z pouczeniem o przysługujących mu uprawnieniach, o których mowa w art. 334 § 3 KPK. Skorzystanie z tych uprawnień nie byłoby możliwe, gdyby sąd rozpoczął rozprawę bez powiadomienia pokrzywdzonego o jej terminie (zob. uchw. SN z 26.1.2007 r., I KZP 33/06, OSNKW 2007, Nr 2, poz. 11). Dopiero poprzez zrealizowanie łącznie powyższych obowiązków nałożonych na organy następuje prawidłowe zabezpieczenie prawnie chronionego interesu pokrzywdzonego, wyrażającego się w możliwości skorzystania z prawa do złożenia oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu jurysdykcyjnym [tak *S. Szolucha*, w: *J. Skorupka* (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Legalis 2019, kom. do art. 54 KPK]. Jeśli chodzi o możliwość ustnego złożenia

takiego oświadczenia, to właściwym momentem jest czas, kiedy przewodniczący składu sędziowskiego zadaje pytanie: „Czy przed odczytaniem aktu oskarżenia strony zgłaszają jakieś wnioski?”. Taki wniosek jest tylko i wyłącznie badany przez sąd pod względem formalnym, tzn. czy złożył go uprawniony podmiot i czy został zachowany termin. W związku z tym, jeśli zostaną spełnione wymagania formalne, to pokrzywdzony staje się niejako automatycznie oskarżycielem posiłkowym. Oznacza to, że występuje w postępowaniu sądowym na prawach strony i ma wszelkie uprawnienia z tego statusu płynące. Oskarżyciel posiłkowy ma pełną **inicjatywę dowodową**, ma prawo zadawać pytania oskarżonemu, świadkom, biegłym, może składać oświadczenia. Oczywiście, tych czynności może dokonywać przez swojego pełnomocnika. Bez wątplenia pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego może składać apelację od wyroku, ale tylko jeśli rozstrzygnięcia lub ustalenia wyroku naruszają prawa lub szkodzą interesom pokrzywdzonego (art. 425 § 3 KPK). Nie jest wykluczone **zaskarżenie uzasadnienia wyroku (obecnie zażaleniem, stosownie do postanowień art. 443a KPK)**. Zgodnie z art. 520 § 1 KPK oskarżyciel posiłkowy ma prawo wniesienia kasacji, ale z ograniczeniami wynikającymi z § 2 tego artykułu (strona, która nie zaskarżyła orzeczenia sądu I instancji, nie może wnieść kasacji od orzeczenia sądu odwoławczego, jeżeli orzeczenie sądu I instancji utrzymano w mocy lub zmieniono na jej korzyść).

↳ Zob. Część II, wzór 4.

Inicjatywa
dowodowa

4. Pełnomocnik oskarżyciela prywatnego

Postępowania w sprawach z oskarżenia prywatnego najczęściej dotyczą przestępstw **zniesławienia** (art. 212 KK), **zniewagi** (art. 216 KK) i **naruszenia nietykalności** (art. 217 KK). Postępowania w tych sprawach charakteryzują się dość poważną odmiennością od postępowania zwyczajnego, ponieważ nie prowadzi się postępowania przygotowawczego. Praktycznie cały ciężar zebrania dowodów w tych postępowaniach spoczywa na pokrzywdzonym. Rola **Policji** może sprowadzać się wyłącznie do przyjęcia ustnej lub pisemnej skargi i przesłania jej do właściwego sądu oraz do zabezpieczenia do-

Obowiązki Policji

Obowiązki
pełnomocnika

wodów lub wykonania pewnych czynności dowodowych na zlecenie sądu (art. 488 KPK). Wobec takiej regulacji rola pełnomocnika oskarżyciela prywatnego musi być aktywna. Na początek pełnomocnik powinien ocenić, czy opisywany przez pokrzywdzonego czyn nosi **znamię przestępstwa**. Następnie trzeba zebrać **materiał dowodowy** i poddać go ocenie procesowej, tzn. czy spełnia wymagania dowodów procesowych. W konsekwencji pełnomocnik powinien sporządzić akt oskarżenia. Zgodnie z art. 487 KPK akt oskarżenia w takiej sprawie może ograniczyć się do oznaczenia osoby oskarżonego, zarzucanego mu czynu oraz wskazania dowodów, na których opiera się oskarżenie. Jednakże adwokat powinien **sporządzić akt oskarżenia w sposób profesjonalny**, czyli tak, jak to robią prokuratorzy. Adwokat w takiej sytuacji powinien sformułować zarzut z podaniem podstawy prawnej i faktycznej oraz sporządzić uzasadnienie.

Posiedzenie
pojednawcze

Po wniesieniu aktu oskarżenia sąd obowiązkowo wyznacza **posiedzenie pojednawcze**, chyba że strony wniosowały albo zgodziły się na przeprowadzenie postępowania mediacyjnego (art. 489 KPK). **Niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego i jego pełnomocnika na posiedzenie pojednawcze bez usprawiedliwienia uważa się za odstąpienie od oskarżenia; w takim wypadku prowadzący posiedzenie postępowanie umarza** (art. 491 § 1 KPK). Natomiast w razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego prowadzący posiedzenie pojednawcze kieruje sprawę na rozprawę główną, a w miarę możliwości wyznacza od razu jej termin (art. 491 § 2 KPK). W razie pojednania stron postępowanie umarza się. Postanowienie o umorzeniu postępowania może wydać także referendarz sądowy. W razie niedojścia do pojednania kieruje się sprawę na rozprawę główną, a w miarę możliwości wyznacza od razu jej termin, chyba że zachodzi potrzeba skierowania sprawy na posiedzenie w celu innego rozstrzygnięcia. Strony obecne na posiedzeniu powinny zgłosić wnioski dowodowe.

Nieusprawiedliwione
niestawiennictwo
stron

Jak nietrudno zauważyć, ustawodawca kładzie nacisk – w takich sprawach – na **polubowne zakończenie sporu**. Jednakże praktyka wskazuje, że niezbyt duży odsetek takich spraw kończy się ugodą, szczególnie jeśli chodzi o przestępstwa zniesławienia.

Śmierć oskarżyciela
prywatnego

W razie **śmierci oskarżyciela prywatnego**, zgodnie z art. 61 § 1 KPK postępowanie zawiesza się, a osoby najbliższe lub osoby po-

zostające na utrzymaniu zmarłego mogą wstąpić w prawa zmarłego. Natomiast zgodnie z § 2 tego artykułu, jeżeli w terminie zawitym 3 miesięcy od dnia śmierci oskarżyciela prywatnego osoba uprawniona nie wstąpi w prawa zmarłego, postępowanie zostaje umorzone.

↳ Zob. Część II, wzór 3.

5. Pełnomocnik w sprawie z subsydiarnego aktu oskarżenia

Procedura karna przewiduje możliwość złożenia tzw. **subsidiarnego aktu oskarżenia**. Chodzi o sytuację, gdy **prokurator odmówił wszczęcia postępowania lub wszczęte umorzył**. W tym zakresie art. 55 § 1 KPK stanowi, że jeśli prokurator ponownie wyda postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania lub jego umorzeniu, to strona może je zaskarżyć do prokuratora nadrzędnego. W przypadku wydania przez prokuratora nadrzędnego postanowienia o utrzymaniu w mocy postanowienia prokuratora podległego, aktualizuje się prawo pokrzywdzonego do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Natomiast zgodnie z art. 330 § 2, jeżeli organ prowadzący postępowanie nadal nie znajduje podstaw do wniesienia aktu oskarżenia, wydaje ponownie postanowienie o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia. W takim wypadku pokrzywdzony, który wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 i 1a, może wnieść akt oskarżenia określony w art. 55 § 1 – o czym należy go pouczyć. W tej sytuacji istnieje konieczność dwukrotnego zaskarżenia decyzji prokuratora o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania. Subsidiarny akt oskarżenia powinien być sporządzony i złożony przez adwokata lub radcę prawnego.

O wniesieniu aktu oskarżenia zawiadamia się innych pokrzywdzonych znanych sądowi. Inny pokrzywdzony tym samym czynem może aż do rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej przyłączyć się do postępowania. Do sprawy wszczętej na podstawie aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego może w każdym czasie wstąpić prokurator, stając się oskarżycielem publicznym. Postępowanie toczy się wówczas z oskarżenia publicznego, a pokrzywdzony, który wniósł akt oskarżenia, korzysta z praw oskar-

Subsidiarny akt oskarżenia

[Przejdź do księgarni →](#)